

Den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd

Annette Lind (S), Christian Beijar (ÅSD), Eva Sonidsson (S), Guðbjartur Hannesson (A), Irene Johansen (A), Ineqi Kielsen (S), Jorodd Asphjell (A), Karen J. Klint (S), Karin Gaardsted (S), Knut Storberget (A), Leif Lahn Jensen (S), Lennart Axelsson (S), Marit Nybakk (A), Per Rune Henriksen (A), Phia Andersson (S), Pyy Niemi (S), Rikard Larsson (S), Ruth Mari Grung (A), Sara Karlsson (S)

Ministeriet for Børn,
Undervisning og Ligestilling
Ministeren

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
E-mail uvm@uvm.dk
www.uvm.dk

Til den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd

På vegne af Nordisk Ministerråd for Ligestilling (MR-JÄM) vil jeg gerne takke for jeres spørgsmål vedrørende regeringernes opfølgning på Nordisk Forum 2014 - "New Action on Women's Rights".

Vedlagt dette brev finder I besvarelsen på jeres henvendelse E3/2015 "Skriftligt spørgsmål om opfølgning av Nordisk Forum om fremtidens ligestillingspolitik". Besvarelsen består af de nationale bidrag, som jeg har modtaget fra de andre lande.

Det kan bemærkes, at anbefalingerne fra Nordisk Forum er bredt formuleret, og at de berører en række ligestillingsproblemer, som de nordiske lande og Nordisk Ministerråd løbende har arbejdet med gennem mange år. Der henvises foruden vedlagte svar også til MR-JÄM's samarbejdsprogram og sektorprogrammer for yderligere detaljer om arbejdet med ligestilling i regi af Nordisk Ministerråd.

Med venlig hilsen

Ellen Trane Nørby

Ligestillingsafdelingen

Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5547
E-mail uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr. 20-45-30-44

**Besvarelse af Nordisk Råds skriftlige spørgsmål E3/2015 vedr.
opfølgning af Nordisk Forum om fremtidens ligestillingspolitik**

24. september 2015
Sags nr.:
028.97Q.351

Det danske formandskab har anmodet landene og de selvstyrende lande om bidrag fsva. de nationale opfølgninger på Nordisk Forums anbefalinger. Bidragene indgår i nedenstående samlede besvarelse og er sorteret i alfabetisk rækkefølge.

Danmark

Danmark arbejder aktivt med de fleste af de problemstillinger, som Nordisk Forums slutdokument adresserer. I det følgende fremhæves dele af den danske indsats på området. For yderligere oplysninger om danske initiativer, herunder ministerens årlige Redegørelse/Perspektiv- og handlingsplan til Folketinget, henvises der til Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestillings hjemmeside.

Ligestillingsvurderinger i stat, regioner og kommuner

Nordisk Forum konkluderer, at det er vigtigt, at ligestillingsvurdere de administrative og politiske beslutningsprocesser. I Danmark arbejdes der målrettet med ligestillingsvurdering både nationalt og lokalt – i staten, regionerne og kommunerne. Der arbejdes løbende på at styrke indsatsen med ligestillingsvurdering såvel på personaleområdet og i forhold til de borgerrettede tilbud. I staten indgår fx ligestillingsvurdering af lovforslag, kampagner og andre aktiviteter.

Der arbejdes på baggrund af; 'Strategi for ligestillingsvurdering i det offentlige'. Formålet med strategien er at styrke og systematisere de offentlige myndigheders arbejde med at skabe øget ligestilling. Målet er, at ligestillingsvurdering skal bidrage til en bedre udnyttelse af det offentliges ressourcer, øget kvalitet for borgerne samt mere mangfoldighed. Strategien har tre indsatsområder: styrket ligestillingsvurdering, styrket vejledning og erfaringsudveksling samt fokuseret monitorering.

Udviklingen monitoreres via ligestillingsredegørelserne, som alle statslige myndigheder, regioner og kommuner indberetter hvert andet år til ministeren for ligestilling. I redegørelserne beskrives udviklingen inden for såvel personaleområdet og i forhold til kerneydelserne.

Hvert år afgiver ministeren for ligestilling en Redegørelse/Perspektiv- og handlingsplan for arbejdet med ligestilling. I planen beskrives bl.a. regeringens initiativer på ligestillingsområdet for det kommende år.

Vold mod kvinder

Nordisk Forum har en række anbefalinger til at styrke bekæmpelsen af vold mod kvinder. Danmark har generelt et målrettet fokus på at bekæmpe vold. Der er foruden et stort institutionaliseret velfærdssystem, som sikrer voldsramte støtte og behandling inden for det sundhedsmæssige og sociale system, siden 2002 været en række handlingsplaner på området med henblik på løbende at sikre udvikling af nye initiativer.

Europarådets konvention

Danmark har ratificeret Europarådets konvention om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og i nære relationer (Istanbulkonventionen). Som Nordisk Forum anbefaler, bliver både politi og retsvæsen uddannet i spørgsmål om vold mod kvinder. Således har anklagemyndigheden udarbejdet materiale henvendt både til voldsudsatte kvinder og til politiet og andre professionelle, der kommer i kontakt med kvinderne. Anklagemyndigheden har endvidere udarbejdet retningslinjer, der skal sikre, at alle voldsudsatte kvinder får samme behandling, og at de får de oplysninger, der har brug for.

Handlingsplan mod vold i familien og i nære relationer

Nordisk Forum anbefaler nationale kampagner med et forebyggende fokus samt information om rettigheder. Som led i udmøntningen af Handlingsplan til bekæmpelse af vold i familien og i nære relationer 2014-17 vil der blive gennemført en kampagne om vold og voldens konsekvenser. Kampagnen vil have en bred målgruppe: Voldsudsatte, deres pårørende, deres netværk, professionelle og samfundet som helhed. Kampagnen vil omfatte partnervold, gensidig vold og stalking. Tidligere kampagner har netop omhandlet holdningen til vold. Dertil kommer, at frontpersonale i kommuner er blevet trænet i at håndtere voldsorfres særlige situation, så der kan tages højde for deres sårbarhed.

Menneskehandel

I maj 2015 blev der lanceret en ny handlingsplan til bekæmpelse af menneskehandel, der dækker perioden 2015-2018. Handlingsplanen er bygget op om nedenstående 5 indsatsområdet; Menneskehandel forebygges i Danmark og internationalt, Ofre for menneskehandel opsøges og identificeres, Ofre for menneskehandel tilbydes individuelt tilpasset og koor-

dineret støtte, Bagmænd retsforfølges, Partnerskab og partnerskab og koordination. Der er ikke planer om at indføre en lov om kriminalisering af sexkøb. Prostitution anses som et alvorligt socialt problem, og der er derfor igangsat en række initiativer målrettet prostituerede, med henblik på at støtte dem og give dem exit strategier.

Barsel

Nordisk Forum anbefaler, at regeringerne indfører systemer, der fremme lige muligheder for kvinder og mænd til at tage barsel. Der er i dag gode muligheder for at både mor og far holder barselsorlov i Danmark. Orloven kan fordeles på mange forskellige måder, således at familierne selv kan beslutte, hvordan de ønsker at tilrettelægge orloven, så den passer bedst muligt til deres behov. Der er en lang række fleksible muligheder - specielt for de forældre, som gerne vil vende tilbage til arbejdet efter for eksempel 6 eller 8 måneders orlov og gemme resten af orloven, til barnet er blevet lidt ældre. Eller for de forældre, der ønsker at dele orloven eller starte på arbejde på nedsat tid og dermed forlænge orloven. Flexibiliteten forudsætter i de fleste tilfælde, at der er indgået en aftale med arbejdsgiveren.

Dertil kommer, at der i Danmark er daginstitutioner af høj kvalitet og pasningsgaranti, således som Nordisk Forum anbefaler.

Social kontrol og sexismen

Nordisk Forum peger på en aktuel udfordring i forhold til at sikre kvinder mod hadytringer på de sociale medier og dermed fremme deres deltagelse i den offentlige debat. Danmark har sat stigende fokus på netop dette problem, og der blev bl.a. afholdt en side event ved Kvindekommissionens samling i FN tidligere på året om netop dette. Dertil kommer, at Danmark som formandskabsland for Nordisk Ministerråd har sat fokus på emnet i sektorprogrammet, og emnet blev drøftet på MR-JAM's møde i maj 2015. Det blev her besluttet, at det danske formandskab skal arrangere et innovativt seminar, som forventes afholdt i november 2015 i København, konklusionerne herfra vil blive drøftet i ministerrådet.

I perioden december 2014 til juni 2016 finansieres endvidere syv konkrete projekter, som skal fremme viden og dialog om ligestilling, social kontrol og seksualitet blandt etniske minoriteter. Projekterne finansieres gennem satspulje-midler og gennemføres af NGO'er i samarbejde med bl.a. kommuner, foreninger og boligorganisationer. Danmark har endvidere en strategi mod æresrelaterede konflikter med en lang række initiativer inden for 6 fokusområder.

Finansiering af kvindeorganisationer

Nordisk Forum anbefaler, at finansiere kvindeorganisationernes aktiviteter, herunder til oplysningsindsats omkring Beijing handlingsplanen. Danmark finansierer løbende en række civile organisationers aktiviteter, herunder eks. ved en årlig bevilling på 1,2 mio. kr. til Kvinderådet, støtte til KVINFO og til konkrete projekter på volds- og menneskehandelsområdet gennem nationale handlingsplaner mv.

Finland

Organisationerna inom den nordiska kvinnorörelsen har utfört ett beaktansvärt arbete för den framtida jämställdhetspolitiken. Det gemensamma forumet för tusentals aktivister, organisationer, politiker och andra aktörer skapade en gemensam förståelse av jämställdhet och drev vårt tänkande framåt i fråga om hur jämställdhetssituationen mellan kvinnor och män är i dag och hur vi kan förbättra den. Finlands regering som en del av Nordiska ministerrådet var med och ordnade en paneldiskussion under forumet och stödde det ekonomiskt. Representanter för regeringen deltog i olika programpunkter under forumet och upplevde diskussionerna som intressanta och nyttiga.

Statsminister Sipiläs regering, som utnämndes i maj 2015, har inlett beredningen av ett jämställdhetsprogram. Avsikten är att man i programmet ska sammanställa regeringsperiodens viktigaste mål och åtgärder för främjande av jämställdheten mellan könen. Genom jämställdhetsprogrammet koordineras alla ministeriers insatser för främjande av jämställdhet och integrering av könsperspektivet. Med hjälp av programmet stärks också det tvärssektoriella samarbetet inom jämställdhetspolitiken och det tvärssektoriella genomförandet av den. Många av de förslag och krav som Nordiskt forum lyfte fram har funnits med under beredningen av jämställdhetsprogrammet.

I Finland har man, i synnerhet inom regeringen under 2000-talet, utvecklat integreringen av könsperspektivet. Målet har varit att allt arbete inom regeringen (budgetberedning, beredning av regeringspropositioner, resultatstyrning o.s.v.) ska stödja främjandet av jämställdhet. Integreringsstrukturerna, dvs. ministeriernas funktionella jämställdhetsarbetsgrupper och jämställdhetsplaner börjar vara i sin ordning. Ännu syns dock inte speciellt mycket effekter av arbetet. Det måste jobbas för att könsperspektivet effektivt ska inkluderas i viktiga ekonomisk-politiska och samhälleliga lösningar.

Löneskillnaderna mellan kvinnor och män är en av de viktigaste jämställdhetsfrågorna i Finland. Även i granskningar med fokus på mänskliga rättigheter har löneskillnaderna mellan kvinnor och män ofta lyfts fram för Finlands del. Arbetsmarknadsorganisationernas och regeringens ge-

mensamma likalönsprogram avslutades i våras. Samarbetet för att minska löneskillnaderna behöver fortsätta.

Finland har i år ratificerat den s.k. Istanbulkonventionen (Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet). Genomförandet av denna viktiga och heltäckande konvention ger under den närmaste framtiden ramar för arbetet med att förebygga våld.

Att det går bra att kombinera familj och jobb är mycket viktigt i det finländska samhället, där båda föräldrarna är ute på arbetsmarknaden och i regel arbetar heltid. Metoder för att det ska fungera är ett fungerande system för familjeledigheter, heltäckande dagvård av hög kvalitet och flexibilitet på arbetsplatserna, bl.a. i fråga om arbetstider. Det är fortfarande ovanligt att dela på föräldraledigheten, men det att en andel är särskilt avsedd för pappor har så småningom gjort att papporna tar ut mer familjeledighet. Incitament, attitydpåverkan och stöd för att föräldrarna ska dela på föräldraskapet behövs även i framtiden.

Strafflagens bestämmelse om utnyttjande av person som är föremål för sexhandel har preciserats, så att sexköp av någon som är offer för koppleri eller människohandel har varit straffbart från och med den 1 juni 2015 även om gärningen begås av oaktsamhet. Lagen ändrades, eftersom det hade visat sig svårt att tillämpa den tidigare bestämmelsen, och man hade inte lyckats skydda offer för koppleri och människohandel på det sätt man hade önskat. Utvecklandet av åtgärder mot människohandel och stödtjänster för dem som vill lämna prostitutionen måste fortsätta.

Avsikten är att jämställdhetsprogrammet ska bli klart före årsskiftet. Under arbetet med jämställdhetsprogrammet hör regeringen olika frivilligorganisationer och intressentgrupper. Vid beredningen av jämställdhetsprogrammet beaktas ett brett spektrum av material, inklusive Nordiskt forums slutdokument.

Færøerne

Med henvisning til Nordisk Ministerråds Socialdemokratiske Gruppes forespørgsel af 04.06.2015, skal jeg på vegne af det færøske Erhvervsministerium og som medlem i EK-JAM kort opsummere, hvordan slutdokumentet fra Nordisk Forum bruges i relation til arbejdet med ligestilling på Færøerne. Der har lige været valg på Færøerne og der er endnu ikke etableret en ny regering. Det er således på vegne af Erhvervsministeriet som forretningsministerium, at vi sender Jer denne foreløbige og korte besvarelse.

I vores besvarelse vil vi derfor ikke gå i detaljer med, hvilke konkrete udfordringer der er på Færøerne i relation til ligestilling eller i detaljer at

beskrive, hvilke initiativer der er iværksat på Færøerne på ligestillingsområdet. For generel information om kvinderettigheder og ligestilling på Færøerne, kan vi i første omgang i stedet henvise til vores rapporteringer og svar i relation til CEDAW-eksaminationen, der fandt sted tidligere i år¹. Her findes et overordnet overblik over Færøernes status på ligestillingsområdet.

Færøernes arbejde med ligestilling i relation til slutdokumentet fra Nordisk Forum

Færøernes udfordringer på ligestillingsområdet relaterer sig måske især til forhold på arbejdsmarkedet, hvor der stadigvæk eksisterer en ret markant horisontal, såvel som vertikal arbejdsdeling mellem kønnene. Herudover er der en stor andel af de færøske kvinder, som arbejder deltid, især inden for de traditionelt kvindedominerede fag (helse- og omsorgssektoren). På arbejdsmarkedet er der derfor både økonomiske- såvel som indflydelses- eller værdimæssige ligestillingsudfordringer. Det overordnede fokus i relation til arbejdet med ligestilling på Færøerne har således været rettet imod arbejdsmarkedet, hvilket er årsagen til, at ligestillingsspørgsmål sorteres under erhvervsministeriets departement på Færøerne.

Derfor har det især været kravene i slutdokumentets pkt. 1, 3 og 8 om feministisk økonomi, kvinder i arbejde/uddannelse og om politisk deltagelse, som har været i centrum i den færøske ligestillingsdebat og politik. Den politiske debat har således primært centret sig omkring indkomstforskelle, kvinders økonomiske selvstændighed og rettigheder, kvinder i ledelse, barselsordningen, uddannelsessystemet, kvindelig politisk deltagelse osv.

De feministiske overenskomster og krav i slutdokumentet svarer godt overens med det ligestillingsfokus og de initiativer der er blevet iværksat på Færøerne på disse punkter de seneste år.

Det skal dog bemærkes, at der endnu ikke er iværksat konkrete politiske initiativer til at adressere alle de emner eller spørgsmål, som ud fra et ligestillingsperspektiv kan siges at være udfordringer. En ny ligestillingspolitik eller handlingsplan med en række konkrete initiativer, der skulle være med til at håndtere de aktuelle ligestillingsudfordringer har været planlagt og skulle efter planen lanceres næste år. Det vil vise sig, hvilke prioriteringer og mål en ny regering vil sætte ud i kortet og hvordan disse vil udmønte sig i konkret politik de kommende år.

¹ <http://www.vmr.fo/arbejdsoki/javnstoda/>

Hvis Nordisk Råd finder behov for yderligere og mere opdaterede oplysninger vedr. aspekter af ligestillingsspørgsmålet på Færøerne, kan disse tilvejebringes efter anmodning.

Blandt de mere konkrete og i en færøsk sammenhæng storstilede initiativer, er det værd at fremhæve i denne sammenhæng, er den nationale handlingsplan vedr. vold i nære relationer, som blev lanceret i 2012 og som stadig er kørende. På grund af Færøernes størrelse, har målgruppen fra start været enhver, der oplever vold i partnerskab eller i nære relationer ellers. Piger og kvinder udgør dog en naturlig hovedgruppe. Siden 2012 har der været produceret informationsmateriale, der er blevet afholdt en lang række offentlige informationsmøder og relevante myndigheder, skoler og personer er inddraget i strategien.

I denne sammenhæng kan det bemærkes, at der hverken findes trafficking eller prostitution på Færøerne, hvilket til dels overflødiggør en del af kravene i slutdokumentet for Færøernes vedkommende.

I relation til slutdokumentets pkt. 4 om vold mod piger og kvinder, har de færøske initiativer på området i stor udstrækning været i overensstemmelse med slutdokumentets krav.

Afslutningsvist skal det bemærkes, at det færøske landsstyre har og fortsat vil betragte slutdokumentet fra Nordisk Forum som en del af det fundament eller værdigrundlag, som den færøske ligestillingspolitik skal bygge på, lige såvel som slutdokumentets overenskomster og krav i stor udstrækning vil blive brugt som rettesnor i forbindelse med fremtidige initiativer på området.

Det færøske landsstyre er selvfølgelig parat til at besvare eventuelle yderligere konkrete spørgsmål, efter at en ny regering er tiltrådt, såfremt Nordisk Råds Socialdemokratiske gruppe finder behov herfor.

Grønland

Naalakkersuisoq (minister) for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender Martha Lund Olsen takker for Den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råds fremsendte spørgsmål vedr. opfølgning af Nordisk Forum 2014 om fremtidens ligestillingspolitik.

Naalakkersuisut (Grønlands regering) deltog på ministerniveau i Nordisk Forum i Malmö 2014 og fandt oplæg og debatter udbytterige og inspirerende for det fortsatte arbejde med at styrke og fremme ligestillingen i de nordiske lande, hvortil forummets slutdokument "Feministiske anbefalinger og krav" er et godt udgangspunkt.

Vedr. spørgsmålet om de nordiske regeringers opfølgning af slutdokumentet fra Nordisk Forum 2014 kan det oplyses, at en række af slutdokumentets anbefalinger allerede er genstand for en særlig indsats i Grønland.

Af væsentlighed kan Naalakkersuisuts Strategi- og Handlingsplan mod vold 2013-2017 samt oprettelse af et rejseshold, der skal behandle ofre med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, nævnes.

Naalakkersuisuts Strategi- og Handlingsplan mod vold 2013-2017 indeholder en bred vifte af initiativer, herunder landsdækkende kampagner mod vold i nære relationer (bl.a. kærestevold), hate speech på nettet og samarbejde med politiet. Alle piger og kvinder bør leve uden frygt og vold.

Med oprettelsen af et rejseshold bestående af psykologer, der besøger byer og bygder over hele Grønland for at behandle ofre med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen, udviser Naalakkersuisut handling og vilje til at gøre noget ved et ellers tabuiseret problem. Sigtet er både behandling, men også præventivt.

Naalakkersuisut finder det vigtigt at skabe gode vilkår og rammer for alle borgere, kvinder som mænd. Diskrimination og forskelsbehandling er uacceptabelt. Grønland vedtog i 2013 en ny ligestillingslov, der omfatter bestemmelser om, at bestyrelser i virksomheder, der er ejet eller delvist ejet af Grønlands Selvstyre, skal bestå af et lige antal kvinder og mænd. I praksis vil det sige de største og vigtigste virksomheder. Enhver arbejdsgiver skal behandle mænd og kvinder lige ved ansættelse, forflyttelse, forfremmelse, afskedigelse og give dem lige løn- og arbejdsvilkår. Desuden omfatter den nye lov også et mere tydeligt forbud mod sexchikane og kønsrelateret chikane.

Den nye ligestillingslov adresserer dermed en række af slutdokumentets anbefalinger.

Island

De nordiske landes statsbudgetter, kommunale og regionale budgetter ligestillingsintegreres således at kønsperspektivet synliggøres i de økonomiske beslutninger og ligestillingspolitiske mål følges op og lægges til grund for nye indsatser samt inkluderes i Post 2015-agendaen.

Den islandske forvaltning har siden år 2009 lagt stadig større vægt på kønnet økonomisk politik og udformning af finansloven. Denne metode kombinerer kundskab om udformning af finanslov/budgetter og kundskab om ligestilling med det som formål at opfordre til retfærdig og hensigtsmæssig brug af offentlige midler. Brug af økonomiske midler analyseres da i lys af kønsperspektivet, som afslører og visualiserer de kønsforskelle som eventuelt er til stede. Metoden bygger på den præmis, at det offentlige finansielle afgørelser, uanset om de drejer sig om enkelte indtægts- eller udgiftsposter, ikke er neutrale i forhold til kønnene. På denne måde er det muligt at evaluere udslaget af enkelte indtægts- og

udgiftsposter på kønnene, og undersøge hvordan man kan integrere ligestillingsaspekter og generel budgetudformning. I fortsættelsen er det så muligt at omorganisere finansloven / budgetter og arbejdsplaner således, at de forsikrer en retfærdig og hensigtsmæssig allokation af ressourcer, samtidig som det kønsmæssige perspektiv integreres med processerne i bestemmelsestagen.

Et eksempel på projekter, som bliver udført på grundlag af kønnet økonomisk politik og udformning af finanslov og giver oplysninger om kønnenes situation på arbejdsmarkedet, er en analyse af situationen til seniorer på plejehjem, analyse af aftaler om landbrugsprodukter og analyse af støttesystemet for videnskabelig forskning set fra et kønnet perspektiv. Vi arbejder for tiden med en implementeringsplan for de næste fem år. Finans- og økonomidepartementet vil fortsat være ansvarlig for projektet, som bliver ledet af en projektbestyrelse med repræsentanter fra alle de departementer som er forpligtet til at arbejde tæt sammen med projektbestyrelsen om integrering af regeringens køn- og ligestillingsperspektiv. Man gør rede for projektets stilling i forslag til finanslov hvert år.

2. De nordiske regeringer konkretiserer og følger op på arbejdet for at mindske indkomstforskelle mellem kvinder og mænd.

Kvindes aktive deltagelse på arbejdsmarkedet fortsætter stadigt sin vækst. Men en omfattende kønsfordeling kendetegner beskæftigelsen på det islandske arbejdsmarked. Mænd og kvinder har forskellige jobs og kønsbestemt valg af studier og inden de forskellige erhverv er fortsat iøjnefaldende. Mænd har i tillæg betydelig oftere en højere rang inden erhvervslivet end kvinder.

Siden december 2012 har de islandske myndigheder arbejdet mod målet om ligeløn på grund af en handlingsplan som gælder til 2016 og involverer blandt andet en samarbejde mellem offentlige myndigheder og arbejdslivets partner i en tiltagsgruppe. I 2015 har tiltagsgruppen publiceret to forskningsrapporter, henholdsvis om lønforskelle og om mænd og kvinders situation på arbejdsmarkedet. Undersøgelsen ”Mænd og kvinders lønforskelle” er den mest omfattende man har gennemført i Island, hvor man benyttede muligheden for at samkøre forskellige databanker. Undersøgelsen dækker perioden fra 2008 til 2013. Man benytter statistiske metoder for at evaluere den indflydelse som de forskellige faktorer, f.eks. køn, uddannelse, anciennitet og erhverv og arbejde har på løn. Hvis man ser på hele perioden under et, viser det sig at den evaluerede lønforskel er 7,6 % på arbejdsmarkedet i sin helhed, og at den er større på det private arbejdsmarked (7,8 %) end det offentlige (7,0 %).

Forskningsrapporten ”Mænd og kvinders situation på det islandske arbejdsmarked – fakta og indsigt” bekræfter at der fortsat er forskel på situationen til kvinder og mænd på det islandske arbejdsmarked, til trods

for en betydelig fremgang. Der er større sandsynlighed for at kvinder arbejder deltid, samt at de forsvinder ud af arbejdsmarkedet for at påtage sig ulønnet plejearbejde. Det viste sig også, at arbejdsgiverne nøler med at investere i kvinders arbejdsudvikling, samt at mænd oftere får et tilbud om højere løn. Kvinder har også en større tendens til at acceptere det første løntilbud de får, i modsætning til mænd som ofte giver et modtilbud om højere løn. Lønforskellen kan derfor dannes under selve ansættelsesforløbet og fortsætte hele det erhvervsaktive liv. Kvinders indtægter reflekteres i lavere pensionsudbetalinger, som for det meste kommer fra statskassen. Det er derfor en vigtig nationaløkonomisk grund til fortsat at arbejde for større ligestilling på arbejdsmarkedet.

Analyse af begge undersøgelser viser, at kønsmæssige lønforskelle hovedsageligt kan spores til den kønsmæssige fordeling af arbejdet, noget der, som tidligere præciseret, kendetegner det islandske arbejdsmarked. Undersøgelser af fordelingen af det huslige arbejde viser at kønsforskellene også der er blevet mindre, men at fordelingen alligevel bestemmes af mænd og kvinders situation på arbejdsmarkedet, hvor der er større chancer for at mænd har højere løn og længere arbejdsdag end kvinder, og derfor deltager i mindre grad i det huslige arbejde. En aktionsgruppe for lønmæssig ligestilling har via forskningsprojekter afdækket vigtige oplysninger om de kønsmæssige lønforskelle og mænd og kvinders situation på arbejdsmarkedet. Vi vil fortsætte at arbejde med udformning af politik inden sagsgruppen med det formål at lave om på det kønsbestemte arbejdsmarked og at gøre det enklere for alle at koordinere familie og erhvervsliv. Aktionsgruppen skal levere forslag til ministeren om tiltag inden sagsgruppen i december 2016.

I ligestillingsloven fra 2008 findes der en midlertidig bestemmelse om at social- og boligministeren skal være ansvarlig for udviklingen af et specielt certificeringssystem for implementering af ligelønspolitik, i samarbejde med arbejdslivets parter. Samme år indgik de sociale partnere en aftale om udviklingen af et sådant certificeringssystem. Den islandske ligelønsstandard bygger på disse vedtægter, og er konstrueret på samme måde som de internationale ligelønsstandarder. Ligelønsstandarden blev udgivet af islandske standard i december 2012 og er en såkaldt prøvningsstandard og følgelig kvalificeret for certificering. Målet med ligelønsstandarden er at forsikre, at virksomheder og institutioner kan etablere processer som forsikrer at sagsbehandling og bestemmelsestagen i henhold til løn ikke indebærer en kønsrelateret forskelsbehandling. Den er valgfri, dvs. at virksomheder og offentlige institutioner selv kan bestemme om de indfører den. Formålet er det samme som med andre internationale standarder, at virksomheder som opfylder kravene i standarden om ligeløn kan opnå en officiel certificering fra en kompetent instans. Denne proces er nu i fuldt gang og flere virksomheder og institutioner er ved at implementere standarden.

3. De nordiske regeringer ratificerer Europarådets konvention om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i nære relationer (Istanbul-konventionen). Poli­ti og retsvæsen uddannes i spørgsmål om vold mod kvinder, og ressourcer fordeles til kriminalitetsbekæmpelse og sagsanlæg.

Island undertegnede Istanbul-konventionen i maj 2011 og strafferetskomitéen arbejder nu med at forberede et lovforslag om ratificering af konventionen. Velfærds- og indenrigsdepartementerne må i tillæg samarbejde om forberedelserne til ratificeringen, for en del af de opgaver man må i gang med hører under velfærdsdepartementet. Indenrigsdepartementet har også bedt Institut om menneskerettigheder ved Islands universitet om at gøre status over konventionens indhold og den nødvendige tilpasning til islandske love og regulativer. Den blev publiceret på Internet, hvor man bad om bemærkninger og anvisninger. Konklusionen er at ratificeringen ikke kræver store lovændringer, men at man må indføre en særlig lovbestemmelse om tvangsægteskaber og tvangssterilisering, en særlig bestemmelse i den generelle straffelov om vold i hjemmet og ændringer i forhold til jurisdiktion og forældelsesregler.

Ratificeringen indebærer også at islandske myndigheder må implementere forskellige projekter som de allerede er involveret i på en eller anden måde, for eksempel drift af et krisecenter for kvinder, drift af en nødtelefon, service for ofre og behandling for gerningsmænd. Man må i tillæg forsikre træning og videre uddannelse af faggrupper og at opfordre til en ny tankegang i samfundet. Myndighederne må også revidere arbejdsprocesser og regulativer, bl.a. i forhold til politiets sagsbehandling. Istanbulkonventionen har også været oversat til islandsk.

I december 2014 undertegnede tre ministre en samarbejdserklæring om foranstaltninger mod vold og dets følger. Erklæringen siger at ministrene er enige om at samarbejde mod vold i det islandske samfund og dets destruktive påvirkning, at øge oplysning og forebyggende arbejde mod vold, at forbedre samarbejde og arbejdsprocesser ved at reducere vold og at styrke samarbejdet omkring efterforskning af voldssager. Samarbejdet går hovedsageligt ud på vold mod børn, vold i nære relationer, seksuel, psykisk og fysisk vold og vold mod personer med handicap og andre udsatte grupper. Samarbejdet dækker også hadetale i det offentlige rum. Velfærdsdepartementet leder arbejdet, og man har allerede påbegyndt forberedelser for et nationalt samarbejde mellem de sociale tjenester, barneværnsmyndighederne, skole- og sundhedssystemerne, politi og anklagemyndigheden. De landsdækkende samrådsorganer vil også udarbejde en fireårig aktionsplan mod vold i det islandske samfund, samtidig som man vil indføre et regelmæssigt regionalt samråd mellem fagpersonale.

Man vil lægge vægt på at forbedre arbejdsprocesser og samarbejdet mellem alle dem, der kan deltage i den opgave at reducere vold men styrke det forebyggende arbejde og informationsformidling til offentligheden og fagpersonale. Vi vil styrke politiets formåen og kompetence ved afsløring af voldsforbrydelser og forbedre træning og uddannelse inden retshåndhævelsessystemet. Man vil også forbedre velfærdstjenestens formåen og kompetence til å yde voldsopfre opbyggelig støtte og beskyttelse, og assistere voldsudøvere med at konfrontere deres problem.

4. Nordiske myndigheder har større fokus på de grundlæggende årsager til vold og overgreb. Vi foreslår nationale kampagner med et forebyggende fokus, hvor samfundet viser nultolerance mod vold og underordning af kvinder, samt modvirker skyld og skam. De grundlæggende årsager til vold og overgreb og årsager til, at kvinder havner i prostitution skal indgå. Voldsudsatte kvinder skal garanteres information om rettigheder og hjælpeinstanser. Voldtægt skal defineres som fravær af samtykke.

Arbejdet udføres på grundlag af den islandske regerings aktionsplan for perioden 2013 – 2016 mod trafficking, men et af planens projekter er træning og formidling af informationer til fagpersonale, samt Projekt Bevidsthedsgørelse blandt offentligheden og fagpersonale. Velfærdsdepartementet har på grundlag af denne plan også indgået en aftale med Kvennaathvarfið krisecenter, som forsikrer et sikkert kriseophold for kvinder som er blevet udsat for trafficking eller hvis man mistænker de er blevet udsat for trafficking. Aftalen gør det muligt for politi, de kommunale velfærdstjenester og andre godkendte samarbejdspartnere at tilbyde beskyttelse til formodede ofre for trafficking, mens man arbejder med sagens efterforskning, samt at specialister inden velfærdstjenesten kan tilbyde rådgivning og støtte. Under kriseopholdet vil et team af specialister behandle sagen til den pågældende kvinde og forsikre at hun modtager en adækvat assistance, sikkerhed og beskyttelse efter at opholdet i krisecentret er overstået. Da aftalen trådte i kraft, finansierede velfærdsdepartementet henholdsvis træning af Kvennaathvarfið krisecenters medarbejdere for at de kan opfylde øgte sikkerhedskrav og køb af et særligt sikkerhedsudstyr.

Velfærdsdepartementet har i tillæg øget sin støtte til voldsopfre ved å finansiere to psykologstillinger som skal bidrage med støtte til og behandling af voldsopfre på Landspítalinn universitetshospital i Reykjavík og Akureyri regionssygehus. Departementet forbereder desuden en vurdering af udøvelsen og opfølgningen af henholdsvis den generelle straffelovs § 206 om forbud mod køb af seksuelle ydelser og § 4 i lov om restauranter, hoteller og offentlige forlystelser, som indeholder bestemmelser om forbud mod striptease. Formålet med projektet er at forsikre, at udøvelsen af lov om forbud mod køb af seksuelle ydelser og forbud mod striptease foregår i overensstemmelse med deres målsætning.

Projekt Bevidsthedsgørelse af seksuel, psykisk og fysisk vold mod børn var i perioden 2012-2015 et samarbejdsprojekt hos indenrigsdepartementet, uddannelses- og kulturdepartementet og velfærdsdepartementet. Formålet med bevidsthedsgørelsen var henholdsvis det at kortlægge, koordinere og opfordre til et omfattende forebyggende arbejde med sagsgruppen i samarbejde med de implicerede partnere, observere forskning i vold mod børn og opfordre til større bevidsthed i samfundet omkring sagsgruppen. Formidling af informationer og det forebyggende arbejde rettes hovedsageligt mod børn, de som arbejder med børn, retshåndhævelsessystemet og offentligheden. Projekt Bevidsthedsgørelse inkluderer mange forebyggende opgaver, blandt andet et dukketeater for alle otte år gamle børn i Island, hvor man informerer dem om vold og den hjælp voldsofre tilbydes. Projekt Bevidsthedsgørelse arrangerede også seminarer for fagpersonale over hele Island, og man sendte postkort til alle islandske hjem hvor man mindede om og understregede offentlighedens meldepligt om vold mod børn. Projekt Bevidsthedsgørelse lavede desuden informationsmateriale for fagpersonale om behandling af seksuelle overgreb mod børn inden retshåndhævelsessystemet, og arrangerede kurser om samme sag. Projekt Bevidsthedsgørelse finansierede i tillæg en kortfilm om grænsen mellem sex og vold for grundskolens ældste klasser og elever i videregående skoler, samt en kortfilm for grundskolens mellemste trin hvor man drøftede selvrespekt, forhold og vold.

5. De nordiske regeringer gennemfører et barselssystem, som fører til lige ansvar for omsorg for børnene for kvinder og mænd, og at offentlig børneomsorg og ældreomsorg med høj kvalitet garanteres.

Den gældende barselslov er fra år 2000 (lov nr. 95/2000), men siden da har man lavet mange ændringer i forbindelse med udbetalte beløb og længden af referenceperioder i forhold til gennemsnitsløn og barselsorlovens længde. I dag er situationen den, at den månedlige udbetaling fra Barselsorlovsfonden til en forælder i barselsorlov på heltid er 80 % af gennemsnitlig bruttoløn eller kalkuleret vederlag i referenceperioden for barn født i 2015 eller senere, med ISK 370 000 som maksimumsbeløb. Barselsorloven er for tiden 9 måneder, hvor tre måneder er øremærket til moren, tre måneder er øremærket til faren, og så kan de dele de resterende tre måneder sig imellem. Som tidligere beskrevet udbetales der 80 % af forældrenes løn, op til et bestemt maksimum. Forældre, der ikke er på arbejdsmarkedet, har også ret til barselpenge. Forældrene fortsætter at oparbejde rettigheder i tilknytning til arbejdsmarkedet, f.eks. ret til sygepenge og feriepenge, i sin barselsorlov. Målsætningen for barselloven var blandt andet den henholdsvis at forsikre barnet samvær med både far og mor, og at gøre det muligt for både mænd og kvinder at koordinere familieliv og erhvervsliv. Mænds barselsorlov og øget plejansvar i familien kunne på den måde bidrage til at udligne forholdet mellem mænd og kvinder, for kvinder er ikke som gruppe en usikker arbejdskraft på ar-

bejdsmarkedet, på samme måde som mænd. Man har desuden ment, at den pædagogiske indflydelse af at børnene oplever forældrenes samarbejde i hjemmet og opbrud i de traditionelle kønsroller vil på sigt føre til øgt ligestilling. I tillæg til at fædrenes barselsorlov gir mænd bedre muligheder for at deltage i familielivet og nyde det.

Statistikken viser at helt siden loven om barsels- og forældreorlov blev indført i år 2000, har islandske forældre generelt set benyttet deres ret til barselsorlov. Statistikken viser imidlertid at antal fædre, der benytter deres andel af forældrenes fælles ret til barsel, er faldet siden 2009 efter en kontinuerlig vækst i perioden 2001 – 2008. Statistikken viser også at antal fædre, der ikke benytter fuldt ud deres barselsorlov de tre måneder de har til disposition, har vokset stadigt helt siden love blev vedtaget. Denne udvikling gik imidlertid hurtigst i fortsættelsen af finanskrattet i 2008. Social- og boligministeren nedsatte som følge af dette en arbejdsgruppe i december 2014, som fik den opgave at udforme forslag til en fremtidsorienteret politik i forhold til barselsorlov i Island. I arbejdsgruppen sidder repræsentanter for det offentlige og arbejdsmarkedets parter. Gruppens vigtigste opgave er at vurdere, hvordan man bedst kan forsikre at vi opnår den målsætning som findes i lov om barsel- og forældreorlov om at forsikre barnets kontakt til begge forældrene, samtidig som de har en mulighed for at kombinere familie- og erhvervsliv. Arbejdsgruppen skal også i sine forslag vurdere, hvordan man kan genetablere barselsorlovs-systemets vigtigste mål, henholdsvis at familien mister mindst muligt indtægter når forældrene tager barselsorlov for at tage sig af deres børn og at forsikre en kontinuitet mellem barselsorloven og de foreliggende tilbud om dagpleje, når orloven er færdig.

6. De nordiske regeringer udarbejder love om forebyggelse af vold mod kvinder og piger, hvilket omfatter kriminalisering af køb af seksuelle ydelser, der hvor en sådan lovgivning ikke allerede findes, stærke exitstrategier for at kunne komme ud af prostitution udvikles, og kapaciteten i politi- og retsvæsenet styrkes for at søge sexkøbere, alfonser og organiseret kriminalitet.

Køb af seksuelle ydelser er, ifølge § 206 i den generelle straffelov nr. 19/1940, strafbar i Island og den der betaler for eller tilbyder betaling eller et andet vederlag for seksuelle ydelser, straffes med bøde eller fængsel indtil ét år. Den der betaler for eller tilbyder betaling eller et andet vederlag for seksuelle ydelser fra et barn under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil to år, og den der har andres seksuelle ydelser som levevej straffes med fængsel indtil fire år. Ifølge politiets oplysninger opstår nogle trafficking-sager hvert år, men mange af dem er vanskelige at efterforske, for ofrene ofte forsvinder fra landet før sagen bliver taget op til behandling. 30 mænd blev i år 2013 anklaget for køb af seksuelle ydelser, og i år 2014 blev 40 mænd anklaget.

7. De nordiske regeringer sætter tydelige mål for kvinders reelle mulighed for at udøve sit medborgerskab med opmærksomhed på udsatte gruppers behov og indsatser. Myndigheder prioriterer arbejde mod nethad og chikane af kvindelige politikere og andre kvinder i offentligheden.

Medierne har en vigtig rolle i et demokratisk samfund, og den islandske regering mener at det er uhyre vigtigt at forsikre at alle har adgang til og kan deltage i den offentlige debat. Uddannelses- og kulturdepartementet vil i perioden 2014-2018, mens den offentlige handlingsplan for ligestilling er i gang, gennemføre en undersøgelse af den adgang kvinder og mænd, piger og drenge har i forhold til medierne, og arbejde med programpolitik på området. Opgaverne er blandt andet de at undersøge kvinders og mænds synlighed og adgang i det forskellige emner medierne behandler, at undersøge hvorvidt og da hvordan behandling af henholdsvis kvinder og mænd er farvet af stereotypiske kønsroller, at undersøge den kønsbestemte hadetales omfang og natur i medierne, og at arbejde med udformning af politik og bevidstgørelse inden medierne. Islands social- og boligminister og Ligestillingsrådet har på den internationale dag for afskaffelse af vold mod kvinder den 25. november 2015 inviteret til Ligestillingskonference i samsvar med lov nr. 10/2008 om ligestillet og ligestilling af kvinder og mænd. Man vil på konferencen lægge vægt på kvinders situation og de kønnede udtryk i offentlige fora. Formålet er både det at belyse den forskellige situation til kvinder og mænd inden medierne og at drøfte den kønsbestemte hadetales omfang og natur i medierne.

8. De nordiske regeringer finansierer en opgave for kvindeorganisationerne om at gøre Kvindekongressen og Handlingsplanen fra Peking kendt i offentligheden og at synliggøre de politiske konsekvenser.

Den islandske regering arbejder tæt sammen med kvindebevægelsen, og samarbejdet er bl.a. lovbefæstet i ligestillingsloven, men ministeren nedsetter i kølvandet af hvert Altingsvalg et 11 personers Ligestillingsråd, hvor kvindebevægelsens forbund udpeger fire repræsentanter. Ligestillingsråd arbejder tæt sammen med Ligestillingscentret og skal være et rådgivende organ for ministeren og Ligestillingscentrets administrerende direktør i sager tilknyttet ligestilling.

Norge

Norges arbeid for likestilling mellom kvinner og menn. Svar på spørsmål om hvordan de nordiske landenes regjeringer følger opp slutterklæringen fra Nordisk Forum i Malmö i 2014

Det vises til henvendelse fra Nordisk Ministerråd ved det danske formannskapet angående Sosialdemokratisk gruppe i Nordisk Råd (NR) sitt brev av 04.06.2015. Her spørres det om hva de nordiske landenes regje-

ringer gjør for å følge opp sluttdokumentet fra Nordisk Forum i Malmö i 2014:

Hvordan bruker regjeringerne sluttdokumentet fra Nordisk Forum i deres arbeid med likestilling?

Norges arbeid for likestilling mellom kvinner og menn

Innledningsvis vil jeg presisere at likestilling mellom kvinner og menn har høy prioritet i den norske regjeringens arbeid. Vi har som overordnet mål at alle skal ha like muligheter og frihet til å treffe egne valg, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, nedsatt funksjonsevne og seksuell orientering. Regjeringen vil styrke likestillingen og skape et bedre diskrimineringsvern for alle. Et samfunn der vi ikke diskriminerer er en forutsetning for likestilling og like muligheter. Derfor vil regjeringen ha et sterkt og tydelig lovverk som forbyr diskriminering og sikrer et effektivt rettsvern.

Den norske regjering mener det er viktig å ha god og nær kontakt med sivilt samfunn. Derfor prioriterte jeg som norsk likestillingsminister å delta under Nordisk Forum i Malmö i 2014. Sluttdokumentet er et viktig innspill fra sivilt samfunn og gir en rekke forslag til å fremme likestilling mellom kvinner og menn. Den norske regjeringen ønsker derfor innspillene velkommen, samtidig som vi foretar egne prioriteringer og fremmer egen politikk på likestillingsfeltet.

Den norske regjeringen ønsker at vernet mot diskriminering skal være like godt for alle diskrimineringsgrunnlag. Det skal være lett for den enkelte å se hvilken beskyttelse man har mot å bli diskriminert. Samtidig ønsker vi at det skal være lett å se hvilken plikt man har til ikke å diskriminere. Det er grunnen til at den norske regjeringen nå vil legge fram forslag om å samle alle diskrimineringslover i én lov. Ideen om en felles likestillings- og ikke-diskrimineringslov er hentet fra menneskerettighetene. Én felles lov er i tråd med tilnærmingen i de generelle menneskerettskonvensjonene. Det tas sikte på å sende et lovforslag på høring høsten 2015. Regjeringen ønsker å videreutvikle det lovbestemte vernet mot diskriminering, og vi mener at det er det materielle vernet som er viktig, ikke hvor mange lover vi har. Målet er at man får et mer brukervennlig, sammenhengende, oversiktlig og rettferdig vern ved å slå sammen lovene.

Regjeringen ønsker en likestillingspolitikk som fjerner hindringer og byråkrati og i stedet bidrar til økt valgfrihet og større fleksibilitet i kvinner og menns liv.

I løpet av høsten 2015 vil regjeringen legge fram en stortingsmelding om likestilling. Meldingen vil ta opp likestillingsutfordringer på sentrale områder som oppvekst og utdanning, arbeidsliv, næringsliv og entrepre-

nørskap, helse og vold. Problemstillinger for både kvinner og menn vil bli tatt opp i meldingen. Den norske regjeringen er opptatt av også å involvere menn i likestillingsarbeidet, og det er viktig for oss å legge til rette for et likestilt foreldreskap. Meldingen skal også ta opp likestillingsutfordringer for innvandrerbefolkningen.

Regjeringen ønsker at kvinner og menn skal ha like muligheter og rettigheter, og at samfunnet skal legges til rette for at både gutter og jenter, kvinner og menn, kan gjøre bruk av mulighetene sine.

Arbeidet mot vold i nære relasjoner og vold mot kvinner er et særlig prioritert område for den norske regjeringen. Vold i nære relasjoner utgjør både et kriminalitets- og folkehelseproblem. Regjeringen har en handlingsplan på området, "Et liv uten vold", som gjelder for perioden 2014-2017. Vi prioriterer også arbeidet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og tvangssituasjoner som kommer av sterk sosial kontroll i ulike miljøer. Handlingsplanen mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og alvorlige begrensninger av unges frihet gjelder for perioden 2013-2016. Arbeidet mot vold i nære relasjoner blir ett av fem hovedområder som omtales særlig i den kommende stortingsmeldingen om likestilling mellom kvinner og menn.

Alle de fem hovedtemaene i vår stortingsmelding om likestilling er også løftet fram som viktige områder i sluttdokumentet fra Nordisk Forum. Det er derfor viktig for meg å informere om at vi i arbeidet med vår stortingsmelding har invitert til en rekke innspillmøter på tema meldingen vil ta opp. På disse møtene har vi særlig lagt vekt på å etablere en god dialog med kvinne-, familie-, likestillingspolitiske organisasjoner og fagmiljøer for å få deres innspill til framtidens likestillingspolitikk. Disse organisasjonene og fagmiljøene på feltet er også invitert inn i regjeringens arbeid med FNs Kvinnekommisjon (CSW) og rapporteringen på CEDAW-konvensjonen.

Inntekt fra eget arbeid er avgjørende for å sikre likestilling mellom kvinner og menn. Regjeringen drøfter derfor likestillingsspørsmål jevnlig med partene i arbeidslivet. Partene i arbeidslivet har vært inkludert i prosessen rundt både felles likestillings- og ikke-diskrimineringslov og likestillingsmeldingen.

Demokrati og deltakelse i det offentlige ordskiftet er den norske regjering opptatt av, liksom sivilt samfunns sluttdokument er det. Regjeringen arbeider derfor aktivt for å hindre hatefulle ytringer framsatt i offentligheten. Det er et demokratisk problem dersom omkostningene med å ytre seg offentlig blir så store at for eksempel kvinner i mindre grad enn menn deltar i det offentlige ordskiftet. Arbeidet mot hatefulle ytringer er et arbeid regjeringen følger opp nasjonalt som internasjonalt, bl.a. gjennom det nordiske samarbeidet på likestillingsområdet (MR-JÄM). Arbeidet med å bekjempe hatefulle ytringer avveies mot retten til frie ytringer (Grunnlovens § 100 Ytringsfrihet bør finne sted).

En sentral strategi i likestillingspolitikken er å integrere likestillingsperspektivet i all politikktutforming både på sentralt, regionalt og lokalt nivå, noe som også framheves i sluttdokumentet. For myndighetenes arbeid gjelder strategien om sektoransvar også for likestilling. Det betyr at hvert departement har ansvar for likestilling innen sine felt. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) har samtidig et koordineringsansvar for likestillingspolitikken. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) er statens fagdirektorat også på likestillings- og ikke-diskrimineringsområdet. I tillegg til å ha et fagansvar på området, forvalter direktoratet også tilskuddsordningen til familie- og likestillingspolitiske organisasjoner.

Sluttdokumentet fra Nordisk Forum framhever også den globale dimensjonen i arbeidet for likestilling mellom kvinner og menn. Dette er et særlig prioritert område for den norske regjeringen. FOKUS – Forum for kvinner og utviklingsspørsmål er en nær samarbeidspartner for regjeringen i det internasjonale arbeidet for å fremme likestilling mellom kvinner og menn. FOKUS bistår regjeringen med arbeidet med FNs kvinnekommisjon (CSW), samt at de i år har fått tilskudd til å bidra til feiringen av Beijings-plattformens 20-årsjubileum. FOKUS har i 2015 også fått midler til å lansere UN Womens kampanje 'HeforShe' i Norge. Internasjonalt vil Norge fortsatt arbeide for å fremme jenters- og kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter (SRHR). Kvinner og jenter er ekstra sårbare i konfliktområder. Derfor støtter Norge fullt opp om Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 Kvinner, fred og sikkerhet og regjeringen har laget en egen tverrdepartemental handlingsplan på området. Sist, men ikke minst er utdanning, og spesielt til jenter/kvinner, et særlig høyt prioritert område i den norske bistandspolitikken. Utdanning gir kvinner og jenter grunnlag for å bedre sin livssituasjon både på det økonomiske og politiske området.

Sverige

Jämställdhet har hög prioritet i den svenska regeringens arbete och Sveriges regering är en feministisk regering. Målet är att kvinnor och män har samma makt och möjlighet att forma samhället och sina egna liv. Delmålen är en jämn fördelning av makt och inflytande, ekonomisk jämställdhet, en jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

1. De nordiske landes statsbudgetter, kommunale og regionale budgetter ligestillingsintegreres således at kønsperspektivet synliggøres i de økonomiske beslutninger og ligestillingspolitiske mål følges op og lægges til grund for nye indsatser samt inkluderes i Post 2015-agendaen.

Jämställdhetsintegrering har sedan 1990-talet varit den centrala politiska strategin för att uppnå ett jämställt samhälle. Regeringen arbete med

jämställdhetsintegrering sker på flera nivåer och på flera områden. ”Gender budgeting” benämns jämställdhetsbudgetering och innebär en tillämpning av jämställdhetsintegrering i budgetprocessen. För att stärka arbetet med jämställdhetsbudgetering pågår ett utvecklingsarbete i Regeringskansliet. Under våren 2015 har tyngdpunkten legat på metodutveckling och genomförande av jämställdhetsanalyser. Med utgångspunkt i de övergripande jämställdhetspolitiska målen, pågår ett även ett arbete med att konkretisera mål för jämställdhet inom olika sakpolitiska områden. Arbetet går vidare med att utveckla arbetssätt och rutiner i Regeringskansliet och ta fram riktlinjer för hur jämställdhetsbudgetering blir en integrerad del av den ordinarie budgetprocessen. Jämställdhetspolitikens mål är övergripande och långsiktiga. I stadsbudgeten följer regeringen upp de jämställdhetspolitiska målen med ett antal indikatorer.

För att stärka myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering har 41 myndigheter fått i uppdrag av regeringen att redovisa en plan för hur jämställdhetsintegreringsarbetet ska genomföras åren 2016-2018. Nationella sekretariatet för genusforskning vid Göteborgs universitet har i uppdrag att stödja myndigheternas arbete.

På kommunal nivå fortsätter arbetet med jämställdhetsintegrering med stöd av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) genom projektet Kunskapsspridning genom modellkommuner. Projektet är ett sätt att ytterligare stärka arbetet med jämställdhetsintegrering på kommunal och landstingskommunal nivå och förvalta de kunskaper och erfarenheter som vunnits genom tidigare satsningar.

Sverige och övriga EU- medlemsstater har i post 2015 förhandlingarna drivit på att ett MR- och jämställdhetsperspektiv ska integreras i alla uppsatta mål om flerpart deltagande och genomsyra dessa processer vad gäller medel för genomförande, översyn och uppföljning.

2. De nordiske regeringer konkretiserer og følger op på arbejdet for at mindske indkomstforskelle mellem kvinder og mænd.

Regeringen har gett centrala myndigheter på området såsom Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen tydligare uppdrag att arbeta med jämställdhet. Regeringen har vidare föreslagit att det kommunala vårdnadsbidraget ska avskaffas eftersom det inte har gynnat kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Bidraget har möjliggjort för föräldrar att vara hemma med sina barn som alternativ till offentlig barnomsorg. Regeringen har föreslagit att det statliga stödet till kommuner som erbjuder omsorg för barn på kvällar, nätter och helger ska höjas och permanentas från och med i år. Regeringen kommer också att föreslå att arbetsgivare återigen blir skyldiga att göra årliga lönekartläggningar vilket är ett viktigt verktyg för att motverka osakliga löneskillnader på grund av kön. Vidare föreslår regeringen att ytterligare en månad av föräldrapenningen ska

reserveras för vardera föräldern. Regeringen kommer även att i sitt vidare arbete med jämställdhet och arbetsliv beakta de förslag som har lagts av Delegationen för jämställdhet i arbetslivet som verkade mellan 2011-2015.

3. De nordiske regeringer ratificerer Europarådets konvention om forebyggelse og bekæmpelse af vold mod kvinder og vold i nære relationer (Istanbul-konventionen). Politi og retsvæsen uddannes i spørgsmål om vold mod kvinder, og ressourcer fordeles til kriminalitetsbekæmpelse og sagsanlæg.

Sverige ratificerade Istanbulkonventionen i maj 2014 och lagändringar med anledning av ratificeringen började gälla från den 1 juli 2014.

Lagändringarna innebar att ett nytt brott infördes i Sverige, äktenskapstvång, med straffet fängelse i högst fyra år. Brotten består i att någon genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmår en person att gifta sig eller ingå en äktenskapsliknande förbindelse.

Även förberedande gärningar kriminaliseras. Detta dels genom att försök och förberedelse till äktenskapstvång blir straffbart, dels genom att brottet "vilseledande till tvångsäktenskapsresa" införs.

Vidare begränsades möjlighet att erkänna utländska barnäktenskap och tvångsäktenskap liksom när det gäller möjlighet att erkänna äktenskap som ingått utan att båda parterna varit närvarande (fullmaktsäktenskap).

Flera av rättsväsendets myndigheter har erbjudit personalen utbildning framförallt i bemötandefrågor. T.ex. har Brottsoffermyndigheten i uppdrag att vidareutveckla och genomföra ett utbildningsprogram för bättre bemötande av sexualbrottsoffer i samband med polisanmälan, förundersökning och rättegång. Programmet riktas till personal vid bland annat Åklagarmyndigheten, Sveriges Domstolar och advokater.

Rättsväsendets myndigheter har på flera olika sätt förbättrat informationen till brottsoffer. Inom Brottsoffermyndigheten har man t.ex. genomfört informationsinsatser om brottsoffers rättigheter både hos professionella aktörer och ideellt verksamma. Myndigheten har utvecklat och sprider informationen om brottsoffers situation i samhället via sin webbplats och tryckt informationsmaterial finns på många språk.

Många initiativ har under senare år tagits både från regeringens och rättsväsendets sida för att vidareutveckla och förbättra stödet till dem som drabbas av brottslighet. Inom polisen har särskilda riktlinjer tagits fram för ett mer enhetligt, strukturerat och professionellt brottsofferarbete. För personal som kommer i kontakt med brottsoffer finns också en handbok som ger stöd i frågor som bemötande, information, dokumen-

tation och uppföljning. Åklagarmyndigheten har tagit fram en handbok om bemötande av brottsoffer. Syftet med handboken är att ge åklagarna vägledning och skapa enhetlighet i bemötandet av brottsoffer. Domstolsverket i uppdrag att utarbeta strategier för Sveriges Domstolars arbete med bemötande av parter och andra personer som kommer i kontakt med domstolarna. Regeringen överväger också ytterligare åtgärder inom området.

Regeringens har genomfört satsningar på verksamheter inom kriminalvården riktade till våldsamma män. Satsningarna har haft en tydlig påverkan och bland annat lett till en betydande ökning av antalet fullföljda behandlingsprogram för dömda män. Kriminalvården har under 2013 fått i uppdrag att intensifiera det återfallsförebyggande arbetet genom åtgärder inriktade på våldsbrottsdömda under verkställigheten. Fokus ska ligga på att i samverkan med berörda aktörer planera tiden efter frigivning för att förebygga återfall i brott. Uppdraget redovisas i mars 2017.

4. Nordiske myndigheder har større fokus på de grundlæggende årsager til vold og overgreb. Vi foreslår nationale kampagner med et forebyggende fokus, hvor samfundet viser nultolerance mod vold og underordning af kvinder, samt modvirker skyld og skam. De grundlæggende årsager til vold og overgreb og årsager til, at kvinder havner i prostitution skal indgå. Voldsudsatte kvinder skal garanteres information om rettigheder og hjælpeinstanser. Voldtægt skal defineres som fravær af samtykke.

För att bidra till förändring av destruktiva maskulinitetsnormer har regeringen gett Myndigheten för ungdoms- och civilsambällesfrågor (MUCF) i uppdrag att aktivt främja att kommuner och organisationer arbetar med våldsförebyggande program som fokuserar på sådan normförändring. Regeringen har även gett Skolverket i uppdrag att utvärdera effekten av ett av dessa våldsförebyggande program, som under 2015 börjat användas i Sverige.

Polismyndigheten har haft i uppdrag att genomföra en nationell kampanj om våld i nära relationer i syfte att göra allmänheten medveten om detta brott samt uppmuntra att brotten anmäls. Länsstyrelsen i Östergötland har tillsammans med polisen genomfört en informationskampanj riktad mot barn och unga om var de kan få hjälp om de blir utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att våldsutsatta kvinnor får det stöd de behöver. Enligt socialtjänstlagen (SoL3 kap 1§) är socialtjänsten skyldig att informera om socialtjänsten i kommunen. Regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att följa upp vilken information kommuner tillhandahåller i sina årliga uppföljningar, så kallade öppna jämförelser

som en del av regeringen arbete att följa upp kvalitén av kommunernas stöd till brottsoffer.

Regeringen har också stått bakom att information om stödinsatser och den nationella stödtelefonen Kvinnofridslinjen som Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) tillhandahåller har utvecklas och kvalitetssäkrats

Regeringen har tillsatt en utredning i syfte att göra en översyn av våldtäktsbrottet där frågan om en samtyckesbaserad regleringsmodell ska övervägas samt om det bör införas ett särskilt straffansvar för oaktsamhetsbrott avseende våldtäkt. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2016.

5. De nordiske regeringer gennemfører et barselssystem, som fører til lige ansvar for omsorg for børnene for kvinder og mænd, og at offentlig børneomsorg og ældreomsorg med høj kvalitet garanteres.

Regeringen har lämnat förslag till riksdagen om att ytterligare en månad av föräldrapenningen (totalt 480 dagar) ska reserveras för vardera föräldern. Förslaget syftar till att öka jämställdheten mellan föräldrar när det gäller fördelningen av hemarbetet och omsorgen om barnet. Det ska även medverka till mer jämställda förhållanden på arbetsmarknaden samt stärka barnets rätt till sina föräldrar. Regeringen har även aviserat att den under hösten 2015 kommer att tillsätta en utredning som ska se över hela föräldraförsäkringssystemet.

6. De nordiske regeringer udarbejder love om forebyggelse af vold mod kvinder og piger, hvilket omfatter kriminalisering af køb af seksuelle ydelser, der hvor en sådan lovgivning ikke allerede findes, stærke exitstrategier for at kunne komme ud af prostitution udvikles, og kapaciteten i politi- og retsvæsenet styrkes for at sagsøge sexkøbere, alfonser og organiseret kriminalitet.

Sverige har sedan 1999 ett förbud mot köp av sexuella tjänster. Kriminalisering av köp av sexuell tjänst är riktad mot att minska efterfrågan av köp av sexuella tjänster. Regeringen arbetar med att förebygga våld mot flickor och kvinnor samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål inom ramen för arbetet mot mäns våld mot kvinnor. Regeringen har gett Länsstyrelsen i Stockholms län i fortsatt uppdrag att samordna arbetet mot prostitution och människohandel på nationell nivå 2015. Länsstyrelserna har i uppdrag av regeringen att samordna och stödja arbete mot alla former av mäns våld mot kvinnor inklusive prostitution och människohandel för sexuella ändamål på lokal och regional nivå.

Kvinnor i prostitution samt personer utsatta för människohandel för sexuella ändamål har rätt till allt nödvändigt stöd av socialtjänsten. Insat-

ser kan omfatta skyddat boende, stöd i kontakt med myndigheter, ekonomiskt bistånd, tolkning samt psykosocialt stöd. De insatser som erbjuds till offer för människohandel är desamma som för brottsoffer i allmänhet. Det finns dock vissa specifika tjänster riktade särskilt till denna målgrupp. Till exempel kan personer i prostitution och offer för människohandel för sexuella ändamål få hjälp från specialiserade prostitutionsenheter i de större städerna.

Polisen specialiserade prostitutionsgrupper i Stockholm, Göteborg och Malmö arbetar utifrån förbudet mot köp av sexuella tjänster med att lagföra sexköpare. Prostitutionsgrupperna samarbetar i detta arbete med socialtjänsten.

Regeringen utreder för närvarande möjligheten att köp av sexuella tjänster utomlands ska kunna lagföras vid svenska domstolar. Regeringens uppfattning är att köp av sexuella tjänster är oacceptabelt oavsett om det sker i Sverige eller utomlands.

7. De nordiske regeringer sætter tydelige mål for kvinders reelle mulighed for at udøve sit medborgerskab med opmærksomhed på udsatte gruppers behov og indsatser. Myndigheder prioriterer arbejde mod nethad og chikane af kvindelige politikere og andre kvinder i offentligheden.

Regeringen gav Statens medieråd 2015 i fortsatt uppdrag att driva Europarådet kampanj No hate speech som syftar till att förebygga sexism, främlingsfientlighet, våldsbejakande extremism och andra former av intolerans på internet samt att mobilisera för att främja mänskliga rättigheter, demokrati och jämställdhet på internet. Målgruppen är barn och unga, skolpersonal och föräldrar.

Brottsförebygganderådet (Brå) har i uppdrag att genomföra en kartläggning av omfattningen och utvecklingen av hot, våld och trakasserier mot politiskt förtroendevalda år 2014 och ska redovisas till regeringen i mars 2016. Syftet är att kartläggningen ska utgöra ett underlag för framtida åtgärder som syftar till att motverka och förebygga hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda.

Brottsförebygganderådet har haft liknande regeringsuppdrag 2012 och 2013. Brå har vid genomförandet analyserat resultaten utifrån kön, och bland annat funnit att kvinnor som har en ordförandepost är märkbart mer utsatta än män i samma position (2013). Resultaten bygger på en enkät till nära 14 000 ordinarie ledamöter i Sveriges riksdag och fullmäktigeförsamlingar.

8. De nordiske regeringer finansierer en opgave for kvindeorganisationerne om at gøre Kvindekongressen og Handlingsplanen

fra Peking kendt i offentligheden og at synliggøre de politiske konsekvenser.

Regeringen sætter stort værdi på kvinnoorganisationernes støtte i arbejde med ligestilling på nationell og internationell nivå. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) har regeringens uppdrag att bland annat fördela medel till kvinnoorganisationerna för genomförande av jämställdhetsprojekt. (MUCF fördelar utöver jämställdhetsprojekt även organisationsbidrag till kvinnoorganisationer)

Kvinnorganisationerna ingår i regeringens forum/jämställdhetsplattform, Jämställdhetsrådet, som sedan 1983 samlar särskilt inbjudna representanter för olika ideella organisationer, även politiska partier, på jämställdhetsområdet för informations- och idéutbyte. Rådet leds av jämställdhetsministern och rådet har möten fyra gånger per år och lyfter då fram viktiga och aktuella frågor inom jämställdhetspolitiken. Kvinnoorganisationerna bjuds in för att ta del av rapporteringen från de årliga mötena i FN om jämställdhet (CSW) vid Jämställdhetsrådet och några ingår även i den svenska delegationen till CSW. Rådet består av 56 organisationer eller nätverk.

Regeringen bjuder även in ideella organisationer att lämna sina synpunkter på Sveriges rapportering till CEDAW konventionen. Regeringen inbjöd företrädare för ideella organisationer till ett sådant möte i samband med att Sverige lämnade sin senaste CEDAW rapporten till FN i början av september 2014.